

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalhoz átvéve:
 Egész évre — 13 kor.
 Negyedévre — 4 .
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 .
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczna-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizetés
 vagy megfizetésére nem vállalkozik.

Hirdetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 16.

Hegedüs — világi pap.

Hegedüs Sándor az exminiszter néhai való Tisza Kálmán örökébe ült; tegnap iglatták be a dunántuli ev. ref. egyházkerület főgondnokának. A beigtatást Antal Gábor superintendens végezte s üdvözlő beszédében Hegedüs Sándort az *evangelikus egyház világi papjának* nevezte.

Hegedüs rászolgált e címre, sokat tett egyháza érdekében s a főgondnokság mellé kapott új címet — hogy egyháznak világi papja nagy megtiszteltetésnek vette. Beköszöntő beszédében programot adott, melyben — Ritoók példájára — intenzív működésre, a protestáns intézetek és intézmények fejlesztésére irányította a figyelmet, majd az 1848. XX. t. cz. végrehajtásáról beszélt, melyet egyelőre az állami subventió felemelésének alakjában kontemplál — végre hivatkozva világi papi címére, így fejezte be beszédét:

— *Büszke vagyok arra, hogy az evangelikus egyház világi papjának neveztettem. Ilyen világi papnak kell minden protestánsnak lennie.* Ez nem csak abban áll, hogy a kötelességet teljesítsük, hanem hogy ezenfelül *érdemeiket szerezzünk a hit és egyház terén.* A kötelességteljesítésben meg kell néha próbálkoznunk a lehetetlenek látszóval is. A mint jéghegyekben a kutatók tovább és tovább haladnak, úgy kell fokozatosan előretörni és szeretettel és buzgó odaadással megolvasztani ama jéghegyeket is, a melyek egyházunk hajójának útját állják, hogy ez diadalmasan haladjon előre az evangelium győzelmében.

Hegedüs e szavaiért csak dicséretet és elismerést érdemel minden oldalról, mi sem azért hozzuk fel, hogy gáncsoljuk érte. Távol legyen tőlünk. Mindenkinél nagyrabecsüljük azt, ha vallásáért, egyházáért, hitéért valaki kész sikra szállani.

Csak azért hozzuk fel, hogy a liberális sajtó dicsérettel emeli ki Hegedüs beszédét, — de kigyót-békát kiáltana arra

a kath. politikusra vagy államférfira, a ki csak hasonlót tenne vagy mondana a kath. egyház érdekében.

Apponyi Albert két héttel ezelőtt a verseczi kiállításon volt s intézkedett, hogy vasárnap lévén, szokása szerint misét hallgathasson. És a liberális sajtó nem átalotta megróni és kigunyolni érte. Ez az egyforma mérték?

Tegnap a helybeli kir. kath. jogakadémia igazgatója vallásosságra buzdította az ifjúságot — s egy magát néha keresztény organumnak valló nagyváradai ujság nem átalotta ezért jezsuitáskodásról és klerikalizmusról vádolni az igazgatót és — Balfour angol miniszterelnököt is, a ki — mellesleg mondva — nem is katolikus, még kevésbé jezsuita, hanem anglikán vallású.

Kath. világiak! Tanuljatok Hegedüs Sándortól! O büszke világi papi címére. Ti se ijedjete meg holmi ultramontán, klerikális czimektől, hanem legyetek büszkék reá, mint a katona az ő sarzsijára!

A vitás tengerszem.

A vitás tengerszem ügyében hozott döntést illetőleg illetékes helyről a következő felvilágosításokat kaptuk:

»A magyar választott bíró a terjedelmes előadmányában foglalt magyar álláspontot mindvégig fenntartotta és miután az osztrák választott bíró a galicziai álláspont értelmében szavazott, a választott bírósági elnök döntötte el a szavazást, a ki a maga részéről egyik fél bizonyítékait és kifejtéseit sem találván eléggé meggyőzőknek, hogy a vitás vonalon akár megegyezésszerű, akár hosszú gyakorlattal megállapított határ volna, a vitát egyedül a természetes helyi állapot, az orto- és hidrográfiai viszonyok figyelembevétel alapján döntötte el; e részben pedig a helyiszemle alkalmával és a meghallgatott szakértő véleménye alapján szerzett meggyőződése az volt, hogy egyedül a Galiczia részéről vett határvonal, vagyis a »Zalgia« nevű hegygerincz, mely a tengerszemtől kezdve markáns vonalban száll le észak felé, tekintetbe e helyen természetes határnak ellenben a magyar részről állított nedves határvonal a természetes határ követelményeinek meg nem felel. Az ügyet tehát e szerint Magyarország ellen csak maga a természet döntötte el. Egyéb-

ként a döntést behatóan megindokolták és az indokolást is, mihelyt az írásbeli kiadmány elkészült, nemcsak a két kormányval közlik, hanem előreláthatólag — úgy, mint az ítélet — a nyilvánosság elé is kerül.

Nemzetiségi sajtóper.

Korn Artur ismert pangermán agitátor egy költeménye miatt újból az esküdtszék elé került, a mely ezt a legújabb ügyét ma tárgyalja. Korn Artur »Izgatás« című költeményében, a mely a vád anyagát képezi, elmondja, hogy az első sajtóügyében kézhez vett vádirat bősitette fel. Elmondja a költeményben, hogy felháborodik azon, hogy gyermekétől, a sváb gyermektől olyat kívánnak, a mit soha sem hallott. Izgatok — ugymond — mert el akarnak szakítani bennünket őseinktől. Kimondom bátran az ügyességnek a szemébe, hogy izgatok, mert a kinek erejében német vér folyik és aki daczára ennek nem német érzelmű, az nyomorult, és ha száz esztendőre itélnének el, magyar nem leszek soha.

A mai kihallgatáson kijelenti, hogy nem érzi magát bűnösnek, mert a németség nem gyűlölködik a magyarok ellen. Ez csak ráfogás az elszidósodott budapesti sajtó részéről. Védője, Ehrling Miklós nagy-teremiai pangermán ügyvéd kéri a terhelő tanúk kihallgatásának mellőzését. Mint Kornnal hasonló érzelmű, német érzelmű magyar állampolgár tiltakozik az ellen, hogy izgatással vádolják őket, ha német érzelmeiknek adnak kifejezést. Kéri a saját mentő tanúinak a kihallgatását. A törvényszék kimondja, hogy a tanúkihallgatást teljesen mellőzi. Az esküdtszék a költemény tartalmából ítélje meg, vajjon fennforog-e izgatás vagy sem. A bizonyító eljárást ezzel befejezték és következett az ügyész vád- és a védő védbeszéde. Itélethozatalra csak délután kerül a sor.

Az olasz borvámklauzula ellen.

A gyorok-hegyaljai bortermelők e hó 21-re nagy népgyűlést akartak összehívni az olasz borvámklauzula ellen. Meg is alakították a százas rendező-bizottságot és a népgyűlés vezetésére Molnár Ákos országgyűlési képviselőt, az olasz borvámklauzula ellen megindult akciónak lelkes vezérét kérték fel. Molnár Ákos elfogadta a népgyűlés vezetését, de mivel annak megtartása összeesik a vidéki Kossuth-ünnepélyekkel, a népgyűlés elhalasztását kérte. A gyorok-hegyaljai bortermelők így szeptember 28-án fogják megtartani a népgyűlést.

Borsodvármegye törvényhatósága tegnap

UJ ÜZLET!

REIN JAKAB czipő-, kalap- és férfi-divatruháza.

Nagyvárad, Zöldfa-utca, „Zöldfa“ szálloda.

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára **czipő-, kalap- és férfi divatcikkekben különlegességi üzletet** rendezzek be, hol mindennemű férfi divatcikkek a leg-
 szebb és legelegánsabb kivitelben kaphatók. — *Férfi ingek, gallérok, kényes, harisnyák, sétabotok, kalapok, férfi-
 női- és gyermek lábbelik, pipere cikkek* stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletem-
 ben oly kiszolgálást nyer **tartós, divatos, finom és elegáns** áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt
 megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet
 azzal, hogy egyik a másikkal fogja ajánlani:

Vásároljunk Rein Jakabnál, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314

Meglepetés! 8000 darab mintanyak-
 kendőt osztok széjjel.

Szíves látogatást kér tisztelettel REIN JAKAB.

foglalkozt Molnár Akos országgyűlési képviselőnek a vármegye alispánjához intézett azon a iratával, amelylyel Székelyhid városnak az orosz borvámklauzula elleni feliratát tárgyalta. A törvényhatóság már állást foglalt egyszer ez ügyben és kijelentette, hogy a mai kiszivárgó hírekkel szemben köteles felszínre tartani az országos mozgalmat, ezért a iratot intéz a többi törvényhatóságokhoz, hogy intézzenek hasonló feliratot a kormányhoz.

Népességünk és fajunk számviszonyai tekintettel Biharvármegyére.

Irta: Dr. Szolcsányi Hugó.

Az ezt követő 1881/90 közötti cyclusban, midőn népességünk száma 1-7 millió, — évente 170 ezer fővel, egészben 11, évenként több mint 1 százalékkal növekedett: a Gondviselés mintegy kárpótlást kívánt nyújtani az előbbeni veszteségeikért s valóban életmeleg fejlődéssel áldotta meg népesedésünk egész folyamatát.

Az országrészeket tekintve: 17 százalékkal legerősebb volt a Duna-Tisza közének népszaporodása, míg az a Duna jobb- és balparti területein 7, sőt a kivándorlás által népességében igen megritkított Tisza jobb partján éppen 5 százalékra süllyedt. Ezen népszaporulatból ismét a városok vették ki a legnagyobb osztléket, — különösen városi törvényhatóságaink nem kevesebbel, mint 20 százalékkal, tehát az országos népszaporodás majdnem kétszeresével fejlesztették népességük számát.

A legutolsó népszámlálás végül tanúságot tett arról, hogy népességünk száma 1901/900 között 1-790 mill. fővel, általán 10-3 évenként 1 százalékkal növekedvén, egészben véve megvalósította a hozzáfűzött reményeket, bár nem minden mozzanata mondható kedvezően fejlődöttnek.

Ezuttal is nagy eltérés jellemzi az országrészek népszaporodási arányát, mely a Duna-Tisza közén 18, a Tisza balpartján pedig 12-3 sz.-kal az országos átlagot meghaladta, Horvát-Szlavóniában, a Tisza jobb partján s a Királyhágón tul 9—10 sz.-kal az országos átlagot állott, ellenben a Duna balpartján és a Tisza-Maros szögén 7—8 sz.-kal, a Duna jobbpartján éppen 5-2 sz.-kal, nagyon alacsony színvonalra süllyedt.

Még 1881/90 között négy, legutóbb már csak két országrészben találkozunk az országos átlagot meghaladó népnövekvéssel; mint mindig, ugy ezuttal is, rendkívüli arányokban fejlődő fővárosunk miatt, a Duna-Tisza köze vezet, mely után a Tisza balparti terület következik, azonban az 1890-ben elért hasonló eredményektől 2 sz.-kal elmaradt, mely differencia a rendszerint kedvező népesedéssel bíró társországokban éppen 5 sz.-kal emelkedett, különösen sajnálatra méltónak jellemezhetjük azon körülményt, hogy a közgazdaságilag oly kiváló előnyökkel megáldott vidékeken, minő a Tisza-Maros szöge, vagy a kulturája folytán is vezető szerepre hivatott Duna jobbparti területe népességének növekvésében nemcsak igen alatta maradt az országos átlagnak, hanem — még pedig 2—3 sz.-kal — az 1890-ben kitüntetett állapotnak is. E két országrész egyikében sem találunk oly megyét, mely legutóbbi népnövekvésében az országos átlagot elérte volna; — ott Arad, itt Komárom megyék megközelítették azt. A többi mind mögötte maradt; sőt Baranya megye azon 10 év alatt csak 0-8, Tolna meg éppen 0-2 sz.-kal szaporította létszámát. Oly kedvezőtlen arányok ezek. minőkhöz hasonlókra Arvamegyén kívül (0-1 sz.), még a rendkívüli kivándorlástól szenvedő Gömör-, Abauj-Torna-, Szepes-, Sáros-, Turóc-, továbbá Fogaras-, Háromszék-, végül Modrus-Fiumemegyékben sem akadhatni.

A városoknak már többször érintett s más államokban is észlelt népnövekvési magas arányai, legutóbb hazánkban eddig nem tapasztalt mértékben nyilatkoztak meg. Különösen törvényhat. jogú városainkban fejlődött a népesség, a vidék 8 sz.-os szaporodási arányát majdnem háromszorosan meghaladva — 21 sz.-kal — szerfölött kedvezően. A sor elején

221, illetve 17 ezer főnyi, vagyis 45, illetve 47 sz.-nyi népnövekvéssel Budapest és Zágráb állottak, majd 31 sz.-kal Kolozsvár, 29—28 sz.-kal Fiume, Arad, Debreczen, Szatmárnémeti, 25—22 sz.-kal Kassa, Temesvár, Nagyvárad, Pécs, Győr, Marosvásárhely stb. következtek. E mozzanat szempontjából csak három városunk u. m. Selmecz, Baja és Pancsova maradt el az országos átlagtól.

* * *

A népnövekvés alakulási viszonyainak tikaiba mélyebbre azonban csak akkor hatolhatunk s csak akkor méltathatjuk azokat egész teljességben, ha a természetes, — tehát tisztán a népesség öléből kiinduló népszaporodást is a kombinációba vesszük, vagyis azt is kutadjuk: vajjon megfelel-e a ténylegesen elért népszaporodás a halálózásokkal szemben feltüntethető születési többlet fejlődési arányainak?

Anyakönyveink feljegyzései szerint birodalmunkban az 1891/1900 között lefolyt évtizedben 1,957 gyermekkel több születvén, mint a hány ember elhunyt, azon időszak tényleges szaporulat (1-79 mil. fő) ennél fogva 166 (1881/90 között 195) ezer fővel maradt a természetes szaporodás mögött; miért is népességünk, propagatív ereje alapján nem 10-3, — hanem 11-2 — tehát közel 1 százalékkal erőteljesebben fejlődhetett volna, mintsem az ténylegesen történt.

Még 1881/90 között a Duna-Tiszán közén kívül Horvát-Szlavóniában is, 1891/1900 között már csak az elsőben multa felül az 5 %-kal, a természetesnek 13 %-kos, tehát így is az országos átlag fölött magasan szárnyaló arányait; a népszaporodás e két neme a Királyhágón tul egyenlő színvonalon állott. Ellenben a többi országrészekben megfordítottan alakult viszonyuk: a Tisza-Maros szöge és a Tisza balpartja 1 %-nyi tehát még csekély, — a Duna balpartján már 3 sz.-nyi differenciát tüntetett fel, mely legnagyobb arányát a Duna és Tisza jobb parti részein érte el; mindkét országrész tényleges népszaporodása 5 sz.-kal volt kisebb mint az ottan, a népesség termékenységére alapján elérhető lett volna.

Már régebbi észlelet igazolja, hogy különösen iparos városainkban ők a népesség természetes növekvése, leginkább a házassági és születési arány visszamaradása, és nem ritkán a halálózásoknak az országos átlagot meghaladó arányai miatt, igen csekély mérveket; így 1891/1900 között Nagyvárad saját emberiségéből összesen 5, Komárom s Arad 4, Zágráb 3, Pozsony 2, Pécs csak 0-5 sz.-kal gyarapodott volna, sőt Temesvár népessége félszalékkal éppen megfogyott volna. Pedig mint láttuk, e városok népességének tíz évi tényleges szaporodása ugyszólván kivétel nélkül meghaladta a 20 sz.-ot; miért is városaink népességének e rendkívüli növekvése legnagyobbbrészt a vidék rovására irható.

Különben a házassági és még inkább a születési arányszám hanyatlása országszerte érvényesül. 10.000 lélekre számítva kötetett u. i. hazánkban az 1867/80 közötti évek átlagában még több, mint 100 házasság, míg 1881/90 között 96, 1891/95 között 90, 1896/900 között csak 85, ugyanígy a születési arányszám 440-ről 420-ra, majd 400-ra, végül 396-ra szállott. Hogy pedig utolsó népszámlálásunk ezen körülmények mellett, — melyekhez még a kivándorlás népesség sorait erősen ritkító hatása is csatlakozott, — kedvező népszaporodási eredményeket mutathatott föl, annak okát leginkább a halálózási arányszámnak legutóbb rohamos, a házasságkötési és születési arányszámok esési arányait fokozatosan meghaladó leszállásában kereshetjük.

Népmozgalmi statisztikánk idevonatkozó feljegyzései szerint u. i. 1867/80 között évente mig 352, később 326, majd 321, 1896/900 között pedig 281 ember halt el átlag minden 10.000 lélekre. Mihez képest ezen három évtized alatt a házasság kötések fenti arányszáma 15-tel, a születési 54-gyel, a halálózási pedig éppen 74-gyel esett vissza.

Mivel pedig halálózások ezen arányszáma még jelen kedvezően fejlődő állásában is a nyugateurópai államokkal szemben, — melyekben 10.000 lélekre számítva 200—210, sőt a skandináv államokban csak 160—180 halálózás

esik, — igen magas színvonalon áll, kulturánk, főleg egészségügyünk folytonos fejlesztése mellett, niveaujában remélhetőleg továbbra is folytonosan is fokozatosan alászállani fog, egyelőre nincs okunk a miatt aggódnunk, hogy a házasodási hajlamnak leginkább társadalmi és közgazdasági körülmények folytán, de magas intelligencia terjedésével is járó és főleg a születések számát magával rántó hanyatlásáról, mely utóbbit több ország részben, legérezhetőbben azonban a Duna jobb partján hódító s ott már megrögzöttnek látszó u. n. két gyermekrendszer még hatványos, népnövekvésünk két évtized óta feltüntetett magas állásában is kedvezőtlen irány fordulat állana be. Ezen állami életünket is igen súlyos csapásként fenyegető komoly bajtól csak az esetre kell tartanunk, ha a halálózás minimális szirtjének elérével, a születések folytonos kevesbedésének nem lehetne útját állani, vagyis ha a »bölcső versenyében« igen eltalálnánk maradni, mert akkor beállhatna azon valóban szomorú állapot, mely Franciaország népességének fejlődését már évtizedek óta megakasztja s nem egy évben a halálózások számát a születéseké felé emelte. Mivel pedig az említett két, sőt egy gyermekrendszer országunk ugy szólván minden részén s folyton növekedő területen érezteti a születések számát apasztó hatását, nehogy valamikor a Franciaországhoz hasonló áldatlan állapot körünkben is meghonosulhasson: az államnak és az egyházaknak, mint a jó erkölcsöket ápolni hivatott tulajdonképpeni intézményeknek, már jó eleve kellene megelőzéséről gondoskodni.

Maga a mezőgazdaság — a mivelhető földterület csak korlátolt mértékben állván rendelkezésünkre — csak korlátolt számú embernek biztosíthatván kielégítő existenciát, a népességet pangó állapotban tartja; és bizonyos az, hogy »egy földmívelő ország nem képes a népességnek oly nagy számát eltartani, mint az az állam, hol az intenzív mezőgazdasággal karöltve, az iparos foglalkozás sokkal több munkás kéznek nyújt keresetet.«¹ Városaink erősebb népszaporodása leginkább a most említett körülményben birja titkát.

Ha népességünk növekvésének arányait az 1881—900 között lefolyt husz év színvonalán megtartanunk sikerül, a mit az eddig elmondottak valószínűvé tesznek: nem lesz okunk a más nemzetek által való tulszárnyaltatás veszélyétől tartanunk. Európának u. i. igen kevés állama dicsekedhetik ujabbban a mienkénél kedvezőbb népszaporodással. Ez utóbbiak közé a ritka népességű keletet, különösen Oroszországot, majd Németországot számíthatjuk, Hollandia velünk egy színvonalon áll, majd Dánia, Portugál, Belgium, Nagybritannia, Svájc, Ausztria, Spanyol-, főleg Orosz- és Franciaország legutóbbi népnövekvésében a mienknek arányait nem érte el.

A minket legközelebről érdeklő Ausztria népességének tényleges növekvése 1881—900 között évente közel 0-9 százalékon állván, birodalmunkénál kisebb arányú volt.

Mielőtt felolvasásom e tárgyától távoznám, még Biharvármegye és ezzel kapcsolatban városunk népszaporodási viszonyainak alakulásáról óhajtok néhány tollvonással megemlékezni.

Megyénk lakossága Nagyvárad nélkül 1891—1900 között 478-8 ezerről 527 ezerre emelkedvén, 48-6 ezer fővel v. 10-2 százalékkal növekedett s e mozzanatot illetőleg az országos átlagon állott, azonban a Tisza balparti területének, melyhez megyénk is tartozik, 12 százalékot elért tényleges népszaporodásával szemben 2-4 százalékkal elmaradt, és az ezen vidék megyéi közül csak 7—8 százalékos népszaporodással bíró Békés és Szilágy megyéket előzte meg. A születések és halálózások egybevetése alapján megyénk népessége majdnem 54 ezer fővel, vagyis 11 százalékkal növekedhetett volna, mihez képest tényleges vesztesége majdnem 5 ezer főre ment.

17 járásának mindegyike kisebb-nagyobb mérvű, még pedig a béli 2, a tordai 4, a b-ujfalui, tenkei, derecskei, belényesi, székelyhidi, mezőkeresztesi és vaskohi 7—9, a cséffai, érmihályfalvi, magyarcsékei, nagyszalontai és szalárdi 11—12, a központi 19, a

¹ Kg. Szemle 1902. jun. 411. l.

margittai pedig közel 20 százalékra menő szaporodással zárta le népesség-állományának tíz évről vezetett leltárát, mihez képest 10 járásának népnövekvése nem érte el az országos átlagot, hété azonban, különösen a központi és margittai járásoké magasan túlszárnyalta azt.

484 községében, az utolsó tíz év alatt 58-ban fogyott a lélekszám, leginkább az apró és szétszórt lakosságú hegyes vidéki községekben, így a béli járás 33 községéből 15-ben, a magyarcsékei járás 49 községéből 10-ben; megyénknek csak három t. i. cséffai, nagyszalontai és székelyhidi járásában nem találkozott fogyó népességű község.

Hogy az 1869—80 között lefolyt s a népesség szempontjából az egész országra oly szomorú időszak mekkora rombolást idézett elő megyénk néhány járásának népességében, azt a következő adatokból vehetjük ki: Biharvármegye népessége az említett 11 év alatt, tekintve a területéből 1876-ban Hajdumegye javára elszakított részeitől, — 472 ezerről 416 ezerre esvén, 56 ezer fővel, illetve 13 százalékkal megfogyott, csak három járása, u. m. a b.-ujfalui, derecskei és tordai ért el, — azonban 3 százalékot meg nem haladó — népnövekvést; többi járásainak népességében mindenteljes csökkenés állott be, mely legnagyobb arányait, még pedig 14—17 sz.-kal a béli és belényesi, 20—22 százalékkal a magyarcsékei, vaszkóhi és tenkei, tehát a hegyes vidéki járásokban szűkölt fel.

(Folytatjuk.)

A jövő évi virilisek.

— Az igazoló választmány ülése. —

Az 1903. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállításával foglalkozott tegnap délután az igazoló választmány.

A beadott felelőzések és felszólalások között a legérdekesebb volt a *Balogh Döme* és dr. *Kazay Kálmán* felelőzése, az ellen, hogy a *Moskovits Adolf* és fiai, valamint a *Moskovits Mór* és fiai cég adóját az összes cégtagok között szétosztották s így a két gyár adójárván összesen hat *Moskovits* jönne be a virilisek közé.

Az adók kétszeres számításáért felszólalók kívánságát nagy részben teljesítették.

Az ülésen dr. *Frankó Endre* elnököt; jelen voltak: *Hlatky Endre*, dr. *Hoványi Géza*, *Mezay Mihály*, *Schöpfung Agoston*, *Száhlender Károly* és *Bordé Ferencz* előadó.

Első sorban a felett tanácskoztak, hogy a házadó mentesség címén kivetett, de tényleg nem fizetett, u. n. eszményi- adó figyelembe vételessé-e.

Mivel a közigazgatási bíróság világosan kimondta, hogy az eszményiadó a virilisek összeállításánál nem jön figyelembe, a választmány az ez iránt beadott felszólalásokat elutasította.

Balogh Döme és dr. *Kazay Kálmán* megfelelőzték, hogy a *Moskovits Adolf* és fiai szeszgyáros cég adóját a vállalat négy tagjára törvénytelenül felosztották, a *Moskovits Mór* és fia szeszgyáros cég adóját pedig a vállalat 2 tagjára szétosztották s így a két cég adója után hat virilis lenne.

A bizottság megtekintette az adókönyvek kivonatát, s ezekből kitűnt, hogy a nevezettek tényleg a cég adóját fizetik s a cég mint ilyen sehohol sincsen megadóztatva.

Száhlender Károly adókiadó bizottsági elnök emlékezik rá, hogy az adókiadásnál a gyári cégre és nem a cégtagokra lett az adó kivetve.

Hlatky Endre nagyon különösnek tartja ezt az eljárást. Hol osztották fel az adót?

Bordé Ferencz szerint a kir. pénzügyigazgatóságnál osztották el az adókat.

A *Balogh* és *Kazay* felelőzésében hasonló panasz van *Füchsi Mór*ra, *Ullmann Felix*re.

A választmány a kérdést egyelőre függőben hagyta s az eredeti kivetési javaslatot bekéri, esetleg utasítja az előadót, hogy a kivetési iratokat tekintse be s tegyen jelentést.

Ezen határozat folytán a virilisek névjegyzékét nem állította össze a választmány.

Kétszeresen számítják a következők adóját: *Rothmann Jakab*, dr. *Ullmann Béla*, *Bottó Ferencz*, dr. *Döri Ferencz*, *Rozsly Géza*, dr. *Mayer László*, dr. *Schweiger Ede*, *Cseresznyés Albert*, *Weintraub Mór*, *Bognár Sándor*, *Rendes Vilmos*, dr. *Kutiák Agoston*, *Farkas Izidor*, *Steiner M. Albert*, *Rádi Ödön*, *Miskolczy Barna*, *Molnár Lajos* gyógyszerész, *Nyíry György*, *Harmathy Károly*, *Ternyei Antal*, *Janky József*, dr. *Moskovits József*, dr. *Mihelyi Lajos*, dr. *Kazay Kálmán*, *Köblös Ferencz*, *Hozella Gyula*, ifj. *Moskovits Mór*, *Heringh Sándor*, ifj. *Rimanóczy Kálmán*, dr. *Gyémánt Jenő*, dr. *Moskovits Miklós*, *Mihelyi Pál*, *Frankl Lázár*, dr. *Sonnenfeld Zsigmond*, *Sal Ferencz*, *Száhlender Károly*, *Pekanovits Imre*, *Ováry Sándor*, dr. *Schiff Ernő*, dr. *Révész Vilmos*. — *Ullmann Felix* rabbi oklevelét nem vették tekintetbe. *Knapp Sándornak*, *Kugler Albertnek*, *Moskovits Farkasnak* és *Sebestyén Lajosnak* az adótételét helyesbítették.

UJDONSÁGOK.

Balfour, a jezsuita.

Tegnap egyik helybeli lapokból a következő dolgokat sikerült megtudnunk:

1. *Bozóky Alajos* a kir. kath. jogakadémiát klerikális beszéddel nyitotta meg.

Miért?

2. Mert az ifjúságot vallásosságra intette s a lélek megnyugvásának forrásául a keresztény hitet jelölte ki. Ez pedig bűn az előkelő intézet felvilágosodott ifjúsága ellen.

Miért?

3. Mert ezt a jezsuiták tanítják, akik közül egyre az igazgató is hivatkozott.

S ki az a félelmes jezsuita?

4. *Balfour*.

Ez a legjobb támadó cikk veleje (ha ugyan velőről beszélhetünk); folytatásául csak az hiányzott volna, hogy a cikkíró megtegye *Combes*-ot — római pápának.

Főlöszleg a tudatlanságnak eme *Csimborasszójában* tovább is gyönyörködni. Minden okos ember tudja, hogy a vallásosságra a mai világban nagyobb a szükség, mint valaha; bölcsen cselekedett tehát *Bozóky* igazgató, mikor különösen a jogászokat intette vallásosságra, akik legtöbb érintkezésben vannak a társadalom minden rétegével. Tanult ember azzal is tisztában van, hogy a tudományok minden terén a jezsuitáknak hervadhatlan érdemeik vannak s így egy jezsuitára hivatkozni csak tanultságra vallhat. No de ezt nem lehet mindenkitől megkivánni, akad már is, aki nem tanulta, nem is tudja. Persze, nem lehet mindenki tanult ember. Hanem, hogy valaki jezsuitaságról vádolja *Balfour*-t, ez a XX. század egyik meglepő felfedezése. Eddig úgy tudtuk, hogy *Balfour* Anglia miniszterelnöke, az anglikán felekezet tagja s így a jezsuiták esküdt ellensége. Amit a vallásosságról mondott, azok mind arany igazságok, melyekből tanulhatnának magyarországi liberális kollégái. Hanem persze, miféleképp úgy értelmezik némelyek

a liberalizmust, hogy aki okosan beszél, az okvetlenül — jezsuita.

Ezt a bókot megköszönhetik a jezsuiták.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 8—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* Személyi hír. *Farkas Kálmán* műszaki tanácsos visszatért Budapestre.

* Egyházi kinevezés. *Vinkler József* cz. püspök, káptalani helynök, *Kovács Márk* érceplényi lelkész *Dobozra* nevezte ki, hol *Wenckheim* Dániel gróf nagy áldozatkészséggel gyönyörű szép új templomot építtetett, Er-Adonyba pedig adminisztrátornak dr. *Volitzky* Elemért küldötte.

* Kinevezés. A pénzügyminiszter a kaposvári pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevősegreghez *Rosemberg Márton* nagyváradai pénzügyi számgyakornokot számtisztító ideiglenes minőségben kinevezte.

* Jó szívek. Az Immaculata intézet óriási fejlődése szükségessé tette a zárdaépület nagyarányú kiépítését. E zárda szűkös anyagi viszonyai nem bírták volna meg az óriási költségű építkezést s hogy mégis kétszer oly terjedelmű ma az intézet, azt Istenben boldogult bibornokunk áldozatkészségének köszöni. A nagy építkezés azonban sokat elvett a zárda udvarból, úgy, hogy a testvérek és növendékek alig találtak üdülést szabad idejükben. Ezen az érzékeny bajon segített most káptalanunk két nagy érdemű tagja, kik közül egyik egész vagyonokat áldozott évről-évre Isten dicsősége és Szent László tiszteletére. Ő nagyobb összeget ajánlott fel a zárda számára, melyhez azonnal szintén tekintélyes summával járult a káptalannak legidősebb, de a jótékonyágban agilis tagja s a zárda így pormentes helyen csinos épülettel ellátott, példásan kezelt szőlőhöz jutott. Nagyobb jót, mint száz számra menő apró gyereket és szobai levegőre utalt, apácákat egészséges jó gyümölcsöz és tiszta levegőjü üdülő helyhez juttatni, igazán nem is lehetne kigondolni. Adja Isten, hogy ahány szívnek örömet, igen nagy örömet okoztak, annyiszor sokszorosodék az öröm a rájuk háramló áldásban.

* A szabadelvű párt gyűlése. Tegnap délután a szabadelvű párt *Hegyési Márton* elnökelete alatt gyűlést tartott, melyen a mai megyegyűlés programjának főbb pontjait tudomásul vették.

* *Kossuth Lajos Tivadar* Budapesten. *Kossuth* Lajos Tivadar tegnap délelőtt tíz órakor a déli vasút budai pályaudvarán Budapestre érkezett. Milánóból jött egyenesen a fővárosba. A *Kossuth*-ünnep rendező-bizottsága ünnepélyes fogadást tervezett, a mely azonban *Kossuth* Lajos Tivadar egyenes kérésére elmaradt és így a pályaudvaron csak bátyja, *Kossuth* Ferencz, a függetlenségi és 48-as párt illustus elnöke várta *Fallay* Sándor titkárság kíséretében. *Kossuth* Lajos Tivadar, a ki kitűnő színben van, bátyjánál szállott meg és ma — pihenőre lévén szüksége — nem hagyja el a lakást.

* Meggröszött tolvaj. Még a múlt évben történt, hogy *Jován Aron* tulkaik illetőségű 18 éves csavarsó betört a helybeli fogasztási adóhivatalba és egy pipát ellopott. Ezért 6 hónapi börtön büntetést mért rá a bíróság, melyet tegnapelőtt töltött ki. Alig, hogy kiszabadult, Nagy-Ürög felé vette útját és felbredve benne a betörés iránti hajlam, be-

hatolt *Dobai Flóra* jómódu földmives házába és onnan 14 párnát, 24 alsónadrágot, 24 új inget s több fejkendőt elemelt. A lopott holmit egy zsákba gyömöszölte és tegnap hajnalban behozta Váradra, hogy itt eladja. A várnál azonban gyanusnak tünt fel Basa András rendőr előtt a fizető és a batyval együtt a rendőrségre vitte, hol Jován mindent töredelmesen bevallott. A rendőrség a megrögzött betörőt az összes bűnjelekkel együtt csendőrségnek adta át további intézkedések a céljából.

* **Az őszi megyegyűlés.** Biharvármegye törvényhatósági bizottságának nagy napja lesz ma. Őszi rendes közgyűlést tartja, amelynek legérdekesebb tárgya lesz az alispáni jelentés. Eltekintve a sablonos közigazgatási adatoktól, megemlékezik az alispán az országos ünnep alkalmából Kossuth Lajos érdemeiről. — Összesen mintegy 350 tárgy kerül elintézésre s így két napos lesz a megyegyűlés.

* **Előjárósági ülés.** Az ipartestület előjárósága folyó hó 17-én szerdán délután 5 órakor tartja rendes havi ülését a testületi hivatal termében. A testület kötetlenségbe tartozó iparos polgárok mint hallgatók az ülésen részt vehetnek. Nagyváradi, 1902. szeptember 17-én. *Bertsey György*, ipartestületi elnök.

* **Kivilágítás és egyebek.** Közöledvén Kossuth Lajos születésének évfordulója, érdemesnek tartjuk rámutatni egy-két kérdésre, a melyekkel jó lesz előre foglalkoznia a rendőrségnek.

Tudvalevőleg minden kivilágításnál akadnak pasasérok, a kik utaznak a ki nem világított ablakokra s hazafias felbuzdulásuknak hatalmas kövekkel kölcsönöznek súlyt. Az ünnepély méltóságával efféle éretlenkedés semmiképpen sem fér össze; már pedig bizonyos, hogy lesz Nagyváradon nem egy ablak, a melyben nem fog égni gyertya. Első sorban a katonatisztek nem tehetik ki magukat az elbocsátatásnak azzal, hogy világitanak. Szomorú dolog, hogy a hadsereg nem mindig ünnepelehet együtt a nemzettel, de erről a tisztek nem tehetnek. Másodszor mi lesz azokkal a házakkal, melyek lakói nyarálnak vagy más okból távol vannak? Pl. a kataszteri felmérési felügyelőségtől legalább 50 család nyáron és ősszel falun tartózkodik s majd csak ugy november felé jönnek haza. Már most ki fog ezek ablakaiba gyertyát tenni? Senki, — de lesznek éretlen suhancok, kik a gyertyát kövekkel fogják pótolni. Két helyről is kaptunk ilyen irányban felszólítást, ajánljuk azért a körülményt a rendőrkapitány ur figyelmébe.

* **Egy millió kerékpár.** Franciaországban a kerékpárok száma immár egy millióra tehető. Az évenkénti növekedést mutatják a következő érdekes számok:

1895-ben volt	256,084
1896-ban	> 329,816
1897-ben	> 408,869
1898-ban	> 483,414
1899-ben	> 838,852
1900-ban	> 987,130

kerékpár, ma pedig számuk bizonyosan jóval meghaladja a milliót. Legtöbb kerékpár Szajna-megyében van, a hol (Páris város folytán) számuk 230,619-re rug. Mindezeket pedig onnan tudják a francziák olyan pontosan, mert náluk a bicikli után adót kell fizetni; 1901-ben a kerékpár-adóból 6,293,401 frank folyt be.

* **A vízvezeték rendben.** A vízvezetési bizottság tegnap délelőtt *Farkas Kálmán* műszaki tanácsossal megtekintette Nagyváradi város vízművét. A műszaki tanácsos mindent teljesen rendben talált. A vízműnél az akadálytalan vízszolgáltatást mi sem fenyegeti; a fenékgátak jól beváltak s most az alacsony vízállás mellett sincs aggodalomra ok.

* **A főreáliskola idelglenes igazgatója.** Boldogult *Krúger Viktor* volt főreáliskolai igazgató örökét a nagyváradi főreáliskola kiváló és érdemes tagjainak mellőzésével, aradi tanárral töltötte be a minisztérium. A hivatalos lap tegnapi száma közli, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium *Staubner Józsefet*, az aradi kir. kath. főgimnázium rendes tanárát ugyancsak rendes tanári minőségben a nagyváradi állami főreáliskolához áthelyezte és az igazgatói teendőkkel is megbízta. Óhajtjuk, hogy sikerüljön neki a kiváló intézetet eddigi magas színvonalán fenntartani. *Staubner József* 26 évi tanári működésre tekint vissza; szaktárgyai menynységben és természetben. Bizonyára addigi érdemeinek elismerése a kitüntetés, a melylyel azonban kár volt a minisztériumnak éppen nagyváradi érdemes tanárokat leszorítani s a viszonyokkal nem ismerős férfit állítani az intézet élére.

* **Bimbóhullás.** Fajdalmas csapás sújtotta *Szűts József* posta-távírdá titkárt és nejét; kedves kis gyermekük: *Józsika*, alig egy éves korában elhunyt. Temetése holnap, csütörtökön délelőtt 11 órakor lesz a Lukács György-utczai gyászházától. Béke hamvaira!

* **A Keresk. Csarnok felhívása.** A holnaputáni Kossuth-ünnep impozánsnak ígérkezik Nagyváradon. Az egyesületek testületileg vesznek részt a polgárság ünnepén. A nagyváradi Kereskedelmi Csarnok válaszmánya is foglalkozott az ünnepel s a következő felhívást bocsátotta ki:

A „nagyváradi Kereskedelmi Csarnok” tagjaihoz!

A márcziusi eszmék a koronás király és a magyar nemzet jótékony egyetértése folytán hazánkban immár megvalósultak.

Hálával van ezért eltelve minden magyar azok iránt, kik ez eszmék előharcosai voltak s azok iránt is, kik azokat megvalósították és örömmel ragad meg minden alkalmat, melyben egyik másik nagyja iránt háláérzetének kifejezést adhat.

Ilyen alkalom kínálkozik most.

A szabad eszmékért harcolt és szenvedett magyar nemzeti hősök egyik legnagyobbika: *Kossuth Lajos* születése századik évfordulójának napja folyó hó 19-én virrad reánk.

Megmozdult az egész nemzet, — szíve telve a hálattal!

A kereskedő osztály igen jelentékeny tagja a nemzetestnek s ezért ez osztály is, mely a márcziusi eszmék diadalának köszönheti a kereskedelem szabadságát, együtt érez a nemzettel.

Adjunk tehát ennek méltó kifejezést.

Felkérjük ezért társulatunk tagjait, hogy az ez alkalomból Nagyváradon rendezendő ünnepélyeken és háláadó Istentiszteleten megjeleni szíveskedjenek.

Kelt a nagyváradi Kereskedelmi Csarnok válaszmányának 1902. évi szeptember 17-én tartott üléséből.

Reismann Mór,
elnök.

Váradai Mór,
titkár.

* **Részletek a füzési verekedésből.** A tegnapi délutáni véres verekedés ügyében megindították a vizsgálatot, melynek folyamán a verekedés pontos részleteit állapították meg. Kiderült, hogy *Szilágyi, Daróczy* és *Mészáros* előbb *Kiss Mihály*-t kezdték ütlegelni, a ki a kapuban állott s a felesége oltalmára sietett *Kiss Mihály* a vasvillával, amit legott ki is csavartak a kezéből, s mielőtt előre léphetett volna, baltával leütötték. *Kiss Mihály, hi azóta egy pillanatra sem tért magához, tegnap délelőtt meghalt.*

* **Vihar a telefonnál.** Tegnap d. u. lasscskán cseperegni kezdett az eső. Egyik fiatal ügyvédünknek az unalmas időben eszébe jutott valami sürgős dolga s a telefonhoz lépett:

Csing-csiling . . .

Semmi válasz.

Ügyvédünk erősebben csejget.

Ujra semmi válasz.

Következik egy ötperces, türelmetlen verkelizés.

A válasz mégis késik.

Még erősebb csejgetés. A ház népe összeszalad, a kutya vonit, a macska nyávog, a házmeister rálep a szakácsné tyukszemére, pofonok, sírás, veszekedés — az ügyvéd ur egyre csejget, rendületlenül.

Végre visszacsengetnek a központból.

— Halló! Kérem, mi az ördögnek kellett nekem a házal összcsejgetnem, míg választ kapok?

— Azért mert vihar van.

— Vihar?! Tört ki az ügyvédből az elkeseredés egy pokoli kacajban. Vihar? Az isten szerelméért, hol lát kegyed vihart, kisasszony, mikor csak csepereg?

— Azt én tudom, hogy vihar van; a jegyzőkönyvünkbe vihar van bejegyezve, akkor hát vihar van és punktum és nem telefonálunk.

— Nem a tegnapi jegyzőkönyv az? legyen szíves megnézni!

Percnyi csönd — s a következő perczben szerény kérdés:

— Melyik számot parancsolja ügyvéd ur?

* **Gyilkossági merénylet.** Vakmerő gyilkossági merénylet történt vasárnap este Nádasd község határában. *Medgyesi Ferencz* földbirtokos, nádasdi lakos vasárnap este feleségével és 14 éves fiával kocsin hajtott ki a pusztájára, mely a községtől egy óra járásnyira fekszik. A mint a kocsi a községet elhagyta és az erdő alá ért, egyszerre lövés dördült el az erdőben és *Medgyesiné*, a ki a kocsin a férje mellett ült, fején találva lebukott a kocsiba. Az aszszony jajkiáltására a merénylők észrevették, hogy nem azt találták a kit akartak, mert még egy lövést tettek, de ez már czélt tévesztett. A lovak a lövéstől megijedve elváltak s így sikerült *Medgyesinek* megszabadulnia, felesége azonban mire a tanyára értek, meghalt. A csendőrség megindította a nyomozást és a gyilkosokat *Medgyesi* volt aratói között keresi, mivel ezek fenyegették *Medgyesit*. Eddig letartóztatták az aratók közül *Tallos Antal*, *Mihályi Ferencz* és *Gazsi József* volt aratómunkásokat, de ezek már eddig igazolták magukat, így tehát a csendőrség a többiek után kutat.

* **Találtatott egy telekkönyvi bekebelezési végzés, egy kulcs és egy pénztárca két ló-jegygyel.** Atvehetők a rendőrség 4. sz. szobájában. — Ez uton felhivatik az, ki pénteken pénztárcaját (pénzzel) elveszítette, jelentkezék a rendőrség 4. sz. szobájában.

EGYESÜLETEK.

A magyar kath. tanítók országos bizottsága közgyűlése

tartatott a Szt. István-Társulat dísztermében, az ország kath. tanítóóságának nagy érdeklődése mellett.

A gyűlést *Steinberger Ferencz* apát-kanonok, az orsz. kath. tanítók elnöke vezette, a jegyzőkönyvet pedig *Számborovszky Rezső* elnöki titkár nagyváradi tanító.

A gyűlést szentmise előzte meg, melyet *Steinberger* kanonok mutatott be. Előük pont 10 órakor megnyitotta a gyűlést. Az *Ujlaky győri* tanító által irt pápai ódát *Kelemen győri* tanító szépen szavalta el.

A pápai himnusz után *Steinberger* Ferencz tartá nagyszabásu elnöki megnyitó-beszédjét, melyben — ő Szent-égét, mint a vilá legnagyobb paedagogusát méltatta. Hatalmasabb, logikusabb beszéd alig hangzott még el e díszteremben, mint ez.

Majd felolvastatott a pápához küldött hódoló felirat, mely után *Rampolla* bibornok-titkár újján a pápa köszönete és apostoli ál-

dása közöltetett. Ezután dr. *Steinberger* elnökléte alatt egy bizottság személyesen üdvözölte a hercegprímást, a ki ágyban fekvő betegsége miatt azt csak titkárja útján fogadta s mondott érte elismerő köszönetet.

A diszgyűlést dr. *Némethy* Gyula nagyvárad i theologiai tanár gyönyörű ódája zárta be, melyet *Pfeiffer* József pecze-szentmártoni kántortanító meglepő ügyesen, nagy hatással szavalt el.

A gyűlés következő pontja *Dreiszigler* előadása volt, a gazdasági ismétlő-iskolákról, melyek *Számborovszky* nagyvárad i és *Tóth Géza* jászói tanítókkal kapcsolatosan dolgozott. Egyhangulag elfogadták.

A polgári iskolák tantervéhez és rendtartásához szintén hozzájárult a tanács.

Számborovszky Rezső elnöki titkárnak a kimerítő és rendszeres titkári jelentésért teljes elismerés mellett köszönetet szavazott a gyűlés.

Ugyancsak elfogadta *Számborovszky* Rezső azon indítványát, hogy ha a miniszter által benyújtandó tanító javaslat a kath. tanítók és kántortanítók jogos igényeit ki nem elégítené, ugy az elnökség azonnal rendkívüli gyűlést hívjon össze, hol a kath. tanítóság jogai megvédésére a kellő intézkedés megtétele.

Ugyancsak hozzájárult *Gussvenits* azon indítványához, hogy az orsz. bizottság tiltakozzék a felekezeten tanítók gyűlése azon tulkapása ellen, melylyel az apáca-tanítónőket megítámták s *Ember* Károly indítványára napirendre tűzték, hogy minő álláspontot foglaljon el az orsz. kath. tanítóság az ily kvalifikálhatlan sértegetésekkel szemben.

A gyűlés délután 1 órakor ért véget s a kath. tanítóság társasbédre távozott.

Katholikus ifjusági egyletek.

Ismeretes dolog, hogy az ifjuság erkölcsét, testi kifejlődését, vallás-erkölcsi életét a legtöbb veszély abban az időben fenyegeti, mikor eleget téve iskola kötelezettségének, kikerül az iskola falai közül s meglazulva érzi maga körül a szülői ház, az iskola s főleg az egyház figyelmét kezét.

Ez indította a vallás- és közoktatási minisztert azon rendelet kiadására, melyben felhívja a magyar tanítói kart ifjusági egyesületek alakítására, melyben gondoskodva lenne az ifjuság nemes szórakoztatásáról. Azonban a miniszter ur megfelejtkezett arról, hogy az ily ifjusági egyesületekben nemcsak a test, hanem a lélek fejlesztésére is kell gondolni s megtartani az ifjakat tovább is a vallás jótékony vezetése és befolyása alatt.

A magyar katolikus egyesületek országos szövetsége belátta a miniszter eme rendeletének fogyatékoságát és akcióit indított ily irányu tehát *katholikus* ifjusági egyletek alakulása érdekében s a katolikus tanítókhöz e tárgyban lelkes felhívást intézett.

A szövetség az alapszabályokat szívesen megküldi azoknak, kik ez iránt az irodához fordulnak. (Budapest IV. Molnár-utca 11.)

SZINHÁZ.

Színészeink hazajövetele.

Ma fognak megérkezni színészeink Kaposvárról. Nagyvárad színházba járó közönség örül ugyan ennek, de öröme nem lehet teljes, mert nincs koloratur primadonnának és e nélkül tökéletes operett és operaelőadást el se lehet képzelni.

Amon Margitot ez évben is viszont fogjuk látni. A társulatnak ő volt a múlt évben is szubret-primadonnája, mely szerep körében

egy a társulatnak, mint magának igen sok dícsőséget szerzett kitűnő játékaival.

Márkus Aranka lett egyedül a társulatnak új elsőrendű nő tagja, kinak azonban játéka még ismeretlen előttünk. Minden esetre azonban reméljük és elvárjuk tőle, hogy ha játéka kezdetleges is, de élvezhető hangja kielégítő legyen.

TANUGY.

Az iparoktatási bizottság ülése.

Nagyvárad város iparoktatási bizottsága szeptember 20 án, szombaton délután 4 órakor a városház tanácstermében a folyó ügyek elintézése céljából ülést tart, melyre a bizottságtagjait ez uton is meghívja *Ragány* János elnök.

Igazságszolgáltatás.

Esküdtszéki tárgyalás a széles-utcai gyilkosság ügyében.

1901. pünkösöd másodnapjának délutánján, revolver lövés verte föl a Széles- és a Szent-Anna utcák csendjét.

Az összefutott járó-kelők megdöbbenve látták, a mint egy fiatal gyermekember vérezve összeomlik s egy másik még gyermekebb füstölő fegyverével kezében kétségbeesetten fut a Körözs felé.

A tömegben akadtak olyanok, a kik a haldoklóban *Mihálkó* Béla nyomdász-segédre ismertek, mások meg a futóban ismerték fel *Kertész* Mihály kereskedő inast.

Lassan városzerte elterjedt a szenzációs hír. Mesélgették a részleteket, találgatták az okokat. Általánosan az a hír terjedt el, hogy *Kertész* Mihály *Hanga* Piroskáért szándékosan lötte le *Mihálkót*, a kit inkább szivelt a leány, mint *Kertész* Mihályt.

Másfél év után tegnap került az esküdtbíró-ság elé ez a bűnügy.

A tárgyalás megnyitása.

Réggel 9 órakor nyitotta meg a tárgyalást *Nagy* Ferencz elnök, s mindjárt parázs vitát keltett a tárgyalás elején dr. *Dési* Géza védő azon kérése, hogy a főtárgyalást halassza el a kir. törvényszék, mert a védelem szempontjából több fontos tanu nem jelent meg.

Dr. *Nagy* Géza kir. ügyész, mint a vádhatóság képviselője bizonyítani igyekszik, hogy a védelem kérelme alaptalan, mert a meg nem jelent tanuk teljesen lényegtelen körülményekre vallanak s így kéri a tárgyalás megtartását.

A kir. törvényszék büntető tanácsa ugy határozott, hogy a tárgyalást nyomban megnyitja, mi miatt dr. *Dési* semmiségi panaszt emelt.

Az esküdtteket kisorsolták ki ez után, a kik a következők:

Balogh Döme, Kötetes István, Marschalkó Leo, Pallag Sándor, Kovács László, Helfy József, Peller Ferencz, Markbreit Sándor, Pojnar János, Strobek Károly, Szabó István, Spitzer Sámuel esküdték: Hanzely István, dr. Tóth Ferencz pótesküdték.

A vádlott kihallgatása.

A 17 éves izmos szőke fiu határozott nyugalommal állott a bíróság elé, (állítólag hónapok óta halgatja a büntügyi tárgyalásokat) s jól megfontolt védekezéssel így adta elő az esetet:

A múlt év Pünkösöd másodnapján, az útlethől, ahol alkalmazva voltam, délután 3 órakor a Schlauch-térre mentem, ahol két ba-

rátommal *Bacsonyi* Gyulával és *Pap* Gyulával találkoztam. Beszélgetés közben a *Bacsonyi* keze a zsebemhez ért, s megkérdezte, hogy mi az a vasdarab a zsebemben. Én azt feleltem, hogy revolver, s elvettem s nekik mutatva csattogtattam, mire *Pap* Gyula azt mondta, *Mihálkónak* is van egy ócska revolvere, s aztán tovább csattogtattuk az enyémet. Majd a Schlauch-térről sétálni indultunk a Rétre, s a mint a Széles-utczán a Szent Anna-utca sarkára értünk, találkoztunk *Mihálkóval*, a ki köszöntött. *Pap* Gyula azt kérdezte *Mihálkótól*:

— Nálad a revolvered?

Erre elővette az ő ócska fegyverét, én is az enyémet, mikor az enyém egyszerre elsült és *Mihálkó* összerogyott, s én rémülten futottam a rendőrségre.

Igy adja elő vádlott az esetet, tagadva minden szándékosságot.

A vizsgálat folyamán pedig az tűnt ki, hogy *Mihálkó* tréfálkozva mutatta revolverét *Kertésznek* s állítólag ezeket mondta: No most vigyázzon magára! — mire *Kertész* előkapva revolverét, így felelt:

— Maga vigyázzon magára! — s azzal *Mihálkót* keresztül lötte.

Arra a kérdésre, hogy miért és hogyan szerezte a revolvért, körmönfont mesék közepette azt állítja, hogy mintegy két héttel az eset előtt *Kolbai* barátjától kapta.

Tagadja a vádlott, hogy bármilyen ellenségeskedésből szándékosan okozta volna a *Mihálkó* halálát, noha előbbi eltérő vallomásaira és a tanuk bizonyítására figyelmeztették, ő állhatatosan megmaradt állítása mellett.

Az orvos-szakértők kihallgatása.

Ezután felolvastatta a kir. törvényszék az orvos-szakértők írásban benyújtott véleményét és a boncolási jegyzőkönyvet, mi után dr. *Grósz* Menyhért szavakkal is előadta véleményét arra nézve, hogy mi okozta közvetlen *Mihálkó* halálát és hogy mily távolságról, mily módon történhetett a lövés.

Az orvosi vélemény tartalma röviden az, hogy a bal szem üreg belső szegletén hatolt a fejbe, s ott akadálytalanul haladt a koponya szemközti faláig. Közben mindhárom agyállományt összeroncólva egy kissé fölfelé hajlít, de majdnem vízszintesnek tekinthető 7 milliméter átmérőjű csatornát vágott.

Ebből következtetve dr. *Nagy* Géza kir. ügyész azt a kérdést vetette föl, hogy mit tartanak az orvos-szakértők tekintve a löcsatorna vízszintes voltát, a lövés közelségét s azt, hogy *Mihálkó* 16 centiméterrel magasabb volt *Kertész*nél, — vajjon emelt karral, tehát szándékosan kellett-e *Kertésznek* lönie.

Ez a kérdés izgalmas vitaközlést provokált. Dr. *Grósz* Menyhért ugyan a bizonyosságot megőrzendő valószínűséggel, azt állítja, hogy *Kertésznek* emelt karral kellett lönie, mert máskülönben, tekintve a lövés közelségét, vízszintes irányt a golyó nem követhetett volna, már pedig a golyó irányváltoztatásáról szó sem lehet, mert csak az agy puha állományán hatolt keresztül.

Erre nézve dr. *Dési* Géza azzal reflektált, hogy azt a fegyverszakértők vannak hivatva eldönteni, hogy milyen tartással lehetett *Kertész*, mert hisz köztudomásu, hogy a lövegek görbe vonatu pályát irnak le, tehát nem következés, hogy emelt karral kellett *Kertésznek* lönie. De a fegyverszakértők véleménye is mind inkább oda hajlik, hogy 1 lépés távolságról csakis emelt karral kellett lönie, hogy vízszintes sebet vágjon a golyó, mert még egy méternyi uton a görbe röp-pálya össze esik az egyenessel.

A tanuk kihallgatása.

Először a két mentő tanut hallgatta ki a kir. törvényszék, akik mint a vádlott jó cimborái, mindenben a vádlott vallomásaiból illeszkedtek.

Bacsonyi Gyula és *Pap* János azt állítják, hogy a vádlott azt mondta nekik, hogy a revolver nem az övé, hanem *Szegi* vaskereskedő segédé, aki most *Bicskére* megy s azt várja most, hogy átadja neki. Később ellentmondásokba keverednek.

Terkelő tanúk.

Buzságy István eskü alatti bizonyítja, hogy hallotta, mikor Kertész a Schlauch-téren azt mondta társainak: *Ha most Mihálykó Béla itt volna tudom nem emne több keményet.*

Fodor Sándor megerősíti az előbbi tanu vallomását.

Bódis Ferenc szemtanu esküvel bizonyítja hogy Kertész e szavakkal: *Maga meg vigyáson magára!* lötte le Mihálykót.

Resofszi Dezső postatiszt, aki Kertészt a rendőrségre kísérte, azt állítja, hogy Kertész az uton sírva mondta: *három napja, hogy keresem s most nem tudom, hogy mit tettem.*

Több lényegtelen tanu vallomása után Argyelán Simon harangozó azt vallja, hogy hallotta mikor Kertész és két társa beszélgettek s valamelyikük többek közt azt mondta:

— *Ha elhatározad, hát hajtsd végre barátom!*

Resofszi Ilona hallotta, mikor azt mondta Kertész: *maga vigyázzon magára,* s közvetlen utána lött.

Este 6 órakor a tárgyalást Nagy Ferencz elnök ma 9 órára halasztotta.

SPORT.

A nagyváradai lóversenyek.

A nagyváradai lóversenyek szeptember hó 20. és 21-én azaz szombaton és vasárnap lesznek megtartva, melyek igen érdekeseknek ígérkeznek. A nevezések olyan szép eredménnyel zárultak, amilyen ritkán szokott elő fordulni a vidéki pályéken.

A versenylovaknak már egy része itt van, a zöme kedden, szerdán és csütörtökön jön meg.

A jókarba hozott versenypályán reggelenkint már folynak a próba-galoppok, melyet szép számu közönség néz mindi végig s gyönyörködik a remek futamokban.

A versenyegylet már megállapítá a belépőjegyek árát is, melynél egy ujitást létesített, nevezetesen 50 filléres belépőjegyeket is léptetett életbe.

Jegyek árai: Pálya-jegy 2 napra 10 kor. tiszteknek és nőknek 6 kor. — pálya-jegy 1 napra 6 kor. tiszteknek és nőknek 4 kor. Tribün-jegy 1 napra 2 kor. — Elkerített állóhely 1 napra 50 fillér.

Az egyleti tagok jelvényeket kapnak, amelyek állandó belépő-jegyül szolgálnak. A esinos jelvényeket a tagok a verseny titkárságnál (Nagy Sándor-utca 4.) 5 koros a lefizetése mellett kiválthatják.

A versenyek kezdete mindkét napon délután 2 óra.

TAVIRATOK.

Bubics püspök nyugalomba vonul.

Budapest, szept. 16. (Saj. tud. táv.) Bubics kassai püspök, hivalkozással öregségére, még a folyó évben segéd püspök kinevezését kéri a kultuszminisztertől.

A hadgyakorlatok.

Sasvár, szept. 16. A király Frigyes Vilmos trónörökössel, Rajner főherczeggel és a teljes kísérettel, továbbá báró Beck tábornagy a hadgyakorlatok fővezetőséggel és a többi vendégek, a kik nincsenek döntőnkül beosztva, tegnap reggel 6 órakor vonaton Szenicz felé mentek, utközben Királmajor és Szenicz

között nyílt pályán leszálltak és a már hajnalban kiszállított lovakra ültek.

Budapest, szept. 16. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt lefújtak. A király hosszabb beszédben teljes meglegedését nyilvánította.

A Pelée kitörése.

Páris, szeptember 16. A Matin Port au Princeből 10-iki kelettel táviratot kapott, a mely szerint a Pelée-hegy kitörései gyöngültek és a lakosság kezd lassanként megnyugodni. (M. T. I.)

Elitelt szerkesztő.

Budapest, szept. 16. (Saj. tud. táv.) Korn Arthurt elitelték hat hónapi államfogházra, 200 korona pénzbüntetésre. — Itéletét köteles lapjában közölni.

Az orosz hadihajók a Dardanellákon

Konstantinápoly, szeptember 16. Az a jegyzőkönyv, a melyet a minisztertanács a négy orosz torpedónaszádnak átbocsátása ügyében ma a szultán elé terjesztett, felhívja a szultán figyelmét azokra a szerződésekre, a melyek hadihajók áteresztését a Dardanellákon megtiltják s azt mondja, hogy ha az említett torpedónaszádoknak megengedik, hogy átmenjenek a Dardanellákon, nem mint kereskedelmi hajók, hanem mint hadihajók kapnak ezt az engedelmet. A minisztertanács a szultánra bizza az ügy eldöntését. (M. T. I.)

Kossuthot ünneplő mágnás hölgy.

Budapest, szept. 16. (Saj. tud. táv.) Gróf Károlyi Györgyné értesítette a Kossuth-ünnep rendezőségét, hogy ő 19-én palotáját kivilágítja, a Kossuth sirjára koszorut tesz. Az egyetlen mágnás hölgy részvétele nagy feltűnést keltett.

A boxerek újabb támadása

London, szeptember 16. Sanghaiból táviratozzák: Egy tudósító azt jelenti Csengtufuból, hogy tegnap fegyveres boxerek törtek be városba, megöltek néhány embert és néhányat elfogtak. A kereskedők bezárták üzleteiket. A helyzet állítólag komoly. (M. T. I.)

Kossuth-mentő török.

Budapest, szept. 16. (Saját tud. táv.) Bega Musztafa 78 éves török Budapestre érkezett, aki 1849-ben a menekülő Kossuthot Orsováról Csolnakon Viddinbe vitte. Az öreg török meglátogatta Rákosi Jenőt, aki gondoskodott róla, hogy a Kossuth-ünnepen itt lehessen.

Meggyilkolt jegyző.

Apatin, szeptember 16. A minap meggyilkolt Jellmanni községi jegyzőt vasárnap temették a község és a környékbeli lakosság osztatlan részvéte mellett. A meggyilkolt jegyző helyébe Latinovits Pál főispán Pinkovits Imre dantovai jegyzőt rendelte ki helyettesül. (M. T. I.)

Cochin interpellációja.

Páris, szept. 16. Cochin konzervatív képviselő kijelentette egy újságíró előtt, hogy az ülészak elején meginterpellálja a kormányt Franciaországának Szíria és a Libanon fölött volt védnökségének megszüntetése dolgában, ellenben megzafolta azt a híresztelést, hogy a berlini és pétervári nagykövetek visszahívása tárgyában fog interpellálni. (M. T. I.)

Rampolla beszéde.

Páris, szept. 16. Az Osservatore Romano czáfolatával szemben a Matin kijelenti, hogy Rampolla biboros államtitkárnak a vatikáni francia ügyvivőhöz intézett és a Matin-ban tegnap megjelent levele teljesen hiteles.

Sztrájk.

Trieszt, szeptember 16. Ma este körülbelül 400 sztrájkoló részvételével népgyűlés volt, a melyen a sztrájkoló kikötői napszámosságok és a Consorcio de Brazianti tagjai elhatározták, hogy ha megígérik tiz elbocsátott napszámosságok visszavételét, holnap reggel munkába állnak, de holnap estig még további engedelményeket követelnek, a melyeknek teljesítése részben a Lloydtól függ, mert a konzorciomot szerződés köti a Lloydhoz. (M. T. I.)

Amerikai fölkelések.

New-York, szeptember 16. Az Egyesült-Államok bogotai követének távirati jelentése szerint Carreazo fölkelő tábornok, aki nagy horderővel a Bogotától keletre elterülő nagy síkságon operált, megadta magát. A hatóságok azt hiszik, hogy ezzel az ország egész keleti részén biztosítva van a béke. A kolumbiai kormány közli, hogy egyik hadihajója a napokban visszaverte a felkelőknek a Magdolna folyó torkolatára intézett támadását. A kolumbiai hadügyminiszter azt táviratozza Panamából, hogy Perdonio tábornok előrenyomul a földszoros felé. — A washingtoni kolumbiai követ 13-án Marroquinból azt az értesítést kapta a hadügyminisztertől, hogy Perdonio 9000 emberrel a Magdolna folyó mentén Coloa felé tart és egy másik 15.000 főnyi sereg szintén készenlétben van, hogy a földszorosra menjen. Az ország belseje nyugodt.

New-York, szept. 16. Colomból jelenti egy távirat, hogy a Cincinnatii hadihajó ideérkezett. A földszoroson változatlan a helyzet. Nincsenek határozott jelek arra nézve, hogy Ferrera azonnal meg akarja támadni a földszorost.

Kinal tanácskozások.

Peking, szeptember 16. Mandzsourszág helyettes főkormányzója és a vasuti hivatalnokok a múlt héten ellátogattak Pekingbe és az orosz követségen tanácsoztak Leszár követtel az első tartományoknak a szerződés értelmében való kiürítéséről. (M. T. I.)

REGÉNY-CSARNOK.

Tűzrel-vassal.

Írta: Sienkiewicz Henrik.

— Adj Uram néki örök nyugodalmat. Es mint templomban a kórus, úgy dörmögték reá a csaták hősei.

— Es az örök világosság fényeskedjék neki.

Mukhoviecki prépost fölállította a tábori oltárt és misét mondott a király lelkiüdöségeért és komoran zugott ajkán a *Dies irae*. Melységes komorsággal hallgatták a katonák s úgy érezték, hogy szemben az ellenséggel, egy ember mentheti csak meg őket és az országot: a herczeg.

Es mindannyian feléje néztek bizalommal, reménnyel és új kapcsok kötötték most őket egymáshoz, még erősebbek, mint az eddigiek.

Este pedig, mikor tanácskozássra gyűltek, így szólt a herceg mindannyiok hallatára, Sacvilichovskijhoz:

— Harciasias férfit kell a királyi székbe ültetünk. S ha Isten segédelmével mi is szavazhatunk majd a választásnál, úgy szavazunk Károly hercegre, aki gazdagabb harci arányokban, mint Kázmér!

— Eljen Károly király! — kiáltották a tisztek.

Es a huszárság és az egész sereg utánuk zúgta:

— Eljen Károly király!

Bizonyára nem gondolt e perczen arra a herceg, hogy szavai szárnyrakelnek. Szárnyrakelnek és elszállnak az elhamvadt erdőkön keresztül Varsóba és kicsavarják kezéből a főparancsnoki pálcát . . .

IX.

Kilencnapos gyaloglás és háromnapos túrajárás után végre Csernigovba érkezett a sereg. Legelől Skrzetuskij jár az oláhokkal. A herceg azért küldte őt előre, hogy mielőbb hírt kaphasson a hercegekisasszonyról és Saglobáról, de amiként Lubnieben, úgy ott sem tudtak rólok. A szegény lovas nem tudta már, hogy hol keresse őket? Csak nem futottak a Krimbe, vagy a Sicsbe?

— Hátha átkeltek a Dnyeperen?

Ez a föltevés rettenetes sejtelmekkel gyötörte meg. Hiszen ott a tulsó parton dühöngött a lázadás, égtek a házak, folyt a vér, rabolt az ittas tömeg, ott Helenát áruhája sem védhette meg.

Rémletései közben még Saglobát is meggyanúsította.

— Hátha azért csalta magával a leányt hogy Tuhaj bég kezére juttassa?

Már meg is állapodott e gondolatban.

— Tuhaj bég bizonyára többet ígért neki mint Bohun.

Longinus azonban nagynehezen megnyugtatta őt.

— Ne is gondolj ilyesmire, jobban ösmerem én Saglobát. Bohun bőkezű gavallér, ő is adott volna néki eleget, ha pénzre vágyott volna. De Sagloba derék ember.

— Mért nem mentek Lubniebe, vagy Csernigovba?

— Azt én sem tudom, de bizatsz a lovagban. Szeret inni, pénze soha sincs, de gazságra nem képes.

Es sóhajtozni kezdett.

— Külömben, miért is sápitozol? A papod prófétás szájjal megjósolta, hogy az Isten visszaadja néked őt, ami helyes is, mert úgy legyen a világ rendje, hogy minden igaz szerlem boldog legyen.

Longinus tudniillik a maga szerelméről sem feledkezett meg.

E közben a sereget kísérő nemesek és egyéb menekülők zúgolódnak kezdtek. Unták már a fáradságos utat.

— Mi nem megyünk tovább! Beleveszünk magunkat az erdőbe, ott biztonságban leszünk.

A herceg hiába igyekezett őket lebeszélő szándékukról, elszakadtak a seregtől. Mag is adott drágán az árat.

Alig vonult el a herceg, rájékkentek a kozákok. Behúzódtak a szerencsétlenek a kas-

télyba, ott védelmezték magokat elszántan, hősiessen, három héten át, végül aztán valamennyiüket fölkoncolták.

Irtózatosságot vittek véghez a kozákok, darabokra tépték az áldozatok testeit, az asszonyokat tűzön elevenen megstívték. Büntetlenül tehették, mert a herceg már messze járt, Lubecnél.

A sereg ott megpihent Jeremiás pedig udvarával és a teharkocsikkal Brahinba vonult, amely erdős és mocsaras vidéken feküdt. Egy hét múltán már a tulsó parton táboroztak a csapatok. Azután továbbmentek Babicáig.

Itt, Urnapján ütött a válás órája.

A hercegeknek válnia kellett az urától. Turovicébe ment néjéhez, a vlnai vajda feleségéhez, férje pedig ment a csatamezőre Uk-rániába.

Az utolsó vacsorához hivatalos volt az egész udvari személyzet, de az udvarhölgyek és lovagok nem tréfálkoztak, mint máskor tették.

Mindenkinek volt valakije, akit sirva hagyott el, fájdalmas szerelemmel.

A férfiak esküt tettek.

(Foly. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A kamarák kongresszusa.

— Második nap. —

Hétfőn már kellő komolysággal láttak hozzá a kamarák képviselői a napirend tárgyalásához, mivel az ünnepek láza elcsendesült, s a miniszteri nap izzalmai elsimultak. A kongresszusnak az előadói értekezések rendkívül tartalmas és érdekes volta kiváló értéket adtak.

Nagyobb vitát *Huzella Gyula*, a nagyváradi keresk. és iparkamara elnökének indítványa idézett elő, melyben a vidéki központok megvédelmezéséről mondott igazán megszívlelendő dolgokat. Előadói javaslata a tagok körében élénk visszhangot keltett s csak akkor talált ellenkezésre, a mikor a kamarák képviselő választó joga törvénybe iktatásának sürgetését kívánja. Többek között *Deil Jenő* kassai titkár kelt ki a javaslat ellen azért, mert a népképviselési rendszer megtámadását látja az indítványban.

Marschall Lajos aradi titkár a megrendelések gyűjtéséről terjesztett elő javaslatot, melyet egyhangulag elfogadtak. *Szántó Győző* (Debreczen) »Kivitelünk fejlesztése és tarifánk« című tartott előadást. Javaslataiban kívánja, hogy a vasuti és hajózási tarifák az átmeneti kiviteli forgalomban — még a darab áruknál is — legmészszebb menő kedvezményezéssel alakíttassanak. Továbbá a kedvezményes tarifák engedélyezése iránti kérvények elbírálásánál ne csak a magyar államvasutak és a tarifaosztály elintézője legyen döntő, hanem más szakkörök véleményei is legyenek kikérendők.

A beletjesztett javaslatot elfogadták és Szántónak munkásságáért köszönetet mondtak.

Mága temesvári titkár a házalási ügyről, *Kulinyi* szegedi titkár a kisipar fejlődéséről értekeztek, dr. *Sarkadi Lajos* a nagyváradi keresk. kamara titkára a nagyiparról tartott előadást érdekes modorban. *Szávai, Kulinyi* és *Gámon* dr. a kamarai belső ügyekről referált.

Végül *Hirchknopf* soproni titkár az olasz borvámklauzula eltörléséről értekezett.

Határozatba ment, hogy 100 korona pályadíjat tűznek ki »A kereskedelem és a foggyasztás« címmel egy érkezés megírására. Valamint pályázatot hirdetnek egy 1000 koronás tanulmányi ösztöndíjra.

A kongresszus után a Debreczenben időző kamarai kiküldöttek elindultak a Máramaros-Sziget és vidékére tervezett kirándulásra.

Kelch Jenő és Társa

Tőzsdéi jelentés

— A »Tiszántul« eredeti átvirága. —

Határpiák

	Budapest, szept. 16.
Buza októberre	8.01
Buza áprilisra	8.93
Tengeri	5.18
Rozs okt.	6.53
Zab ápr.	6
Káposzta, repce, aug.	96

Értéktőzsdé

	Budapest, szept. 16.
Osztrák hitel	897.—
Magyar hitel	701.—
Allamvasut	—
Rimamurányi	509.50
Magyar jelzálog	242.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyások

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1902. szept. 16-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.85
Magyar koronajárdék	98.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 3 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-ból	—
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	98.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szláv földterhermentelési kötvény	97.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcsön	205.—
Tiszszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	162.50
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék aranyban	121.60
Osztrák korona járdék	99.50
Osztrák államsorsjegyek	152.25
Osztrák magyar bank részvény	16 —
Magyar hitelbank részvény	726.75
Osztrák hitelintézet részvény	714 —
Párisi visita	95.10
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	19.06
Németbirodalmi márka	116.97
Londoni visita	239.60
20 márkás arany	28.41

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Fő-üzlet:

Zöldfia-u. elején.
Telefon sz. 386.

HÁASZ MANÓ kézmű és divatáruház.

Fiók-üzlet:

Amerikai áruház.
Telefon sz. 386.

Figyellemmel kérek lenni arra, hogy nálam a most kezdődő iskola évadra beszerezhető bármely intézet előírása szerint egy fiuk, mint leánykák részére szükséges összes kellékek.

Ugyszintén bármely rőfös és diszítési cikkben szinte meglepő nagy raktár a legdivatosabb kivitelekben. S tekintettel a mindenki által ismert óriási forgalmamra, oly szolid és olcsó árban, mint nálam, semmi féle cikk be nem szereshető.

S ez olcsó árak mellett is minden vevőnek ki 10 frt. értékűt vásárol, még ha részletekben is,

egy élelnagyságu fényképet készítek

55 cm. széles, 75 cm. magasságban bármely átadott fénykép után teljesen ingyen, csupán a pas-partourért fizetendő frt. 1.50.

Tanuló.

Egy-két jó házból való fiu, 2-3 gymnasiumi vagy polgári osztálylyal. tanulólul felvétetik a Szent László nyomdában.

Kiadó lakások

1902. november 1-től

a nagyvásártéri Mandl Adolf-féle házban több lakrész és bolt-helyiség.

a Galamb-utca 110. sz. házban egy 2 szobás és mellékhelyiségből álló lakrész

azonnal kiadó.

Értekezhetni a **Polgári takarékpénztárnál**, Kossuth Lajos-utca. 308

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcoven, mellékhelyiségek s egy üveges terasz a Kö. rözsré,

f. évi november hó 1-től kiadó. 292

Kiadó magtárak.

A Nagyváradi Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a **Nagyváradi Takarékpénztárnál**.

Egy jó forgalmu vidéki fűszeres üzlet

a piacon, minden órán átadó.

Czim a kiadóban.

318

Kiadó lakás.

A Biharmegyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Uj üzlet! Szabó Testvérek Uj üzlet!

Nagyvárad, Zöldfa-utca, (a «Zöldfa» sörcsarnok mellett.)

Az őszi ruhák megérkezése folytán helyszüke miatt az összes nyári cikkek, ugymint **kartonok-, batisztok-, napernyők-, ingblousok-, csipkék-, és fejre való kendőket** minden elfogadható árban árusítjuk.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáca-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok, vonalzatok, gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben mindennemű

nyomdai munkákat jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközölteinek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báli meghívók, tánczrendek, étlapok, naptárak, palaczkfeliratok, névjegyek,

gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.